

ВЫСШЕЕ ОБРАЗОВАНИЕ В ЭПОХУ ТРАНСПРОФЕССИОНАЛОВ

Шевченко Л. С.

Проанализированы закономерности развития высшего образования в индустриальном и постиндустриальном обществе. Охарактеризована специфика транспрофессиональной деятельности. Сформулированы требования к современному реформированию высшего образования в Украине.

Ключевые слова: высшее образование, профессионализм, транспрофессионализм, транспрофессиональные компетенции, академический инновационный университет.

HIGHER EDUCATION IN THE EPOCH OF TRANSPROFESSIONALS

Shevchenko L. S.

In the article the conformities to natural laws of the higher education development in the industrial and postindustrial societies are analyzed. The specific character of the transprofessional activity is characterized. The requirements to modern reformation of the higher education in the Ukraine are formulated.

Keywords: higher education, professionalism, transprofessionalism, transprofessional competences, academic innovatory university.

УДК 330.1:339.9

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СПОЛУЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ПРОЦЕСУ ЕКОНОМІЧНОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

*С. М. Макуха, доктор економічних наук, професор
Національний університет «Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»*

Присвячено аналізу чинників, що виступають генераторами прискорення процесу економічної глобалізації. До них віднесено: посилення відкритості світової економіки, інтенсифікацію процесів регіоналізації, масштабність та багатовекторність інтеграційних процесів, суттєве зниження регулюючої ролі національних держав і зростання впливу в цій сфері наднаціональ-

них інститутів. Досліджено нові тенденції стосовно впливу зазначених чинників на світове господарство.

Ключові слова: *економічна глобалізація, сполучні елементи процесу глобалізації, відкритість світової економіки, транснаціональні корпорації, регіоналізація, національна економіка.*

Постановка проблеми. Синхронізація, масштаби та глибина сучасної світової фінансово-економічної кризи засвідчили, що сполучні елементи економічної глобалізації останнім часом значно посилюються. Наразі ні у кого не виникає сумніву, що економічна глобалізація становить якісно новий стан інтернаціоналізації, відмінний від минулого, коли процес виробництва і обміну стає планетарним. За таких умов порушення сукупної рівноваги в окремій галузі певної країни може призвести до «ефекту доміно», затягнувши майже всі країни світу в безодню економічної кризи.

Дослідження проблем глобалізації виділилося в самостійний новий розділ економічної теорії наприкінці ХХ ст. Однак і сьогодні не припиняються дискусії серед суспільствознавців щодо визначення сутності цього явища, значення, ролі та наслідків для розвитку світового господарства, окремих держав і регіонів.

Зазначені питання мають особливе значення для країн із перехідною економікою, які долали складні процеси стагнації, гіперінфляції, масового безробіття та переживали інші соціально-економічні потрясіння. Для даного регіону світового господарства, який тривалий час перебував у стані автаркії, не маючи змоги реагувати на жорсткі вимоги міжнародної конкуренції, входження у сучасну глобальну економічну систему — питання надзвичайної важливості.

Проблема включення у глобальну економічну систему має особливе значення для України, оскільки наявність наукової концепції оптимального включення країни у міжнародний поділ праці є запорукою динамічного розвитку на шляху розбудови соціальної, правової держави. Це спонукає вчених-міжнародників ретельно вивчати особливості розвитку сучасного світового господарства з метою запобігання негативним світовим економічним процесам, їх вчасного прогнозування і адекватного реагування національної економічної політики на виклики глобалізації. Саме проблеми сучасного розвитку світового господарства, місце у ньому країн із перехідною економікою, концептуальне забезпечення їх включення у світогосподарські зв'язки наразі залишаються найменш розробленими в економічній теорії. Відсутність наукової, виваженої теорії включення перехідних економік у світове господарство з урахуванням сучасних суперечливих тенденцій його розвитку суттєво впливає на ефективність зовнішньоекономічних зв'язків, породжує нестабільність і невизначеність розвитку цієї сфери у країнах СНД.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Багатоаспектні проблеми економічної глобалізації розглядалися в ряді наукових праць вітчизняних учених і представників ближнього та далекого зарубіжжя. Це роботи Г. Білоруса, А. Гальчинського, Д. Дайнена, М. Делягіна, Л. Ерхарда, Г. Колодко,

Н. Косолапова, К. Кредисова, П. Кругмана, Д. Мітрані, В. Новицького, С. Соколенка, Дж. Сороса, Г. Фаминського, А. Філіпенка, Е. Хааса, М. Чешкова, Ю., Шишкова, О. Шниркова, та ін. Однак зовнішньоекономічне середовище є надзвичайно динамічним і суперечливим, що викликає необхідність постійного моніторингу процесів, які відбуваються у світовому господарстві, з прагматичною метою забезпечення Україною умов для ефективного співробітництва з іншими державами світу.

Формулювання цілей. Мета статті полягає в аналізі сполучних елементів економічної глобалізації, суперечностей та тенденцій їх розвитку, виявленні їх впливу на соціально-економічне становище окремих країн та регіонів.

Виклад основного матеріалу. Науковці дають різні інтерпретації новому стану світової економіки — глобалізації як об'єктивному процесу, де виявились позитивні та негативні сторони розвитку світової економіки. Відрізняються дві точки зору щодо сутності та етапів економічної глобалізації. Згідно з першою глобалізація — це явище абсолютно не нове. Воно у різних формах існувало, розвивалося на різних етапах людської історії; друга — передбачає, що глобалізація є якісно новим етапом розвитку світової економіки.

Розбіжності стосуються також етапів розвитку глобальних процесів, чинників, які є визначальними в процесі глобалізації, та наслідків цього явища. Досить часто гіпертрофуються значення і роль однієї форми міжнародних економічних зв'язків, яку вважають головною при визначенні сутності економічної глобалізації. На нашу думку, структурними елементами останньої слід вважати зовнішню торгівлю, міжнародний рух капіталу, вільні економічні зони, валютні відносини та міжнародну міграцію населення, бо саме вони є сполучними елементами, що створюють цілісність світової економіки.

Для створення адекватної концепції включення перехідних країн у глобальний процес важливо визначити сполучні елементи процесу глобалізації, що зв'язують світову економіку в єдине ціле. Вони виступають сучасним середовищем міжнародних економічних відносин, де перехідні країни мають позицінувати себе як суверенні суб'єкти міжнародних економічних відносин, що справляють істотний вплив на розвиток світової економіки.

До комунікативних елементів економічної глобалізації наразі слід віднести:

- посилення відкритості світової економіки;
- інтенсифікацію процесів регіоналізації;
- масштабність та багатовекторність інтеграційних процесів;
- суттєве зниження регулюючої ролі національних держав під впливом глобалізації і зростання впливу в цій сфері наднаціональних інститутів.

Розглянемо, яким чином зазначені елементи здійснюють притаманну їм місію об'єднання світової економіки в єдине ціле. Відомо, що важливими показниками ступеня відкритості економіки кожної країни є її масштаби та частка у світовій торгівлі, яка розвивається на основі постійної боротьби двох тенденцій: меркантилізму та лібералізму. Глобальним напрямом розвитку

зовнішньої торгівлі протягом ХХ ст. є лібералізація цієї сфери міжнародних економічних відносин, бо саме вона сприяє розвитку міжнародної спеціалізації, яка ґрунтується на певних економічних перевагах кожної країни.

Свобода торгівлі забезпечує розвиток конкуренції, підтримуючи інноваційні процеси, створює умови для масового виробництва в інтересах споживачів. Ці процеси значно прискорилися завдяки розвитку виробничої та ринкової інфраструктур, особливо транспорту та засобів зв'язку. Слід зауважити, що порівняно з 2004 р. світовий експорт становив 8800 млрд дол., імпорт — 9215, тобто протягом чотирьох років експортно-імпорتنі операції зросли в 1,8 разу. В Україні за період 2001 — 2010 рр. експорт товарів збільшився в 3,2 разу, імпорт — у 3,8. Українська експортна ніша — поставка металів низького ступеня перероблення (аж до чавуну) є дуже вразливою, що й показали останні роки, коли ціни на метал падали мало не утричі. Значна залежність економіки України від експорту металопродукції призвела до масштабного падіння макроекономічних показників під час останньої світової економічної кризи.

Уявлення про масштаби і темпи зростання світової торгівлі дає табл. 1.

Таблиця 1

Країни, що домінують у світовому експорті товарів

Країна	Експорт, млрд дол. США		
	2000 р.	2008 р.	2010 р.
США	761	2166	1277
Німеччина	550	1206	1498
Китай	249	1133	1450
Японія	479	762	746, 5
Франція	300	708	601, 9
Велика Британія	282	632	466, 3
Італія	240	556	546, 9
Нідерланди	209	574	531, 7

Примітка. Укладено за даними: International Financial Statistics. IMF; World Trade Report (за відповідні роки); Олейник А. П. Страны мира в цифрах / 2010 [Електронний ресурс] / А. П. Олейник. — Режим доступа : 2010_Олейник А. П. _2010_119 с.

Виходячи з даних цієї таблиці, можна констатувати скорочення експорту США та зростання експорту товарів Німеччини і Китаю, незважаючи на світову фінансово-економічну кризу.

Показником відкритості світової економіки є також випередження зростання обсягів міжнародної торгівлі порівняно з динамікою обсягів валового внутрішнього продукту. Протягом усього післявоєнного періоду середньорічні темпи росту міжнародної торгівлі товарами у 1,5 разу перевищували

світове виробництво. Випереджаюче зростання міжнародної торгівлі порівняно зі світовим виробництвом окремих країн є свідченням посилення міжнародного поділу праці та спеціалізації виробництва (табл. 2).

Таблиця 2

Показники відкритості економіки окремих країн

Експорт (% від номінального ВВП)					Імпорт (% від номінального ВВП)			
Рік	1995	2000	2005	2009	1995	2000	2005	2009
Світ	21,3	24,6	28,3	32,2	20,9	24,5	28,0	31,5
США	11,0	1,0	10,3	11	12,2	14,8	16,0	14
Зона євро	28,9	37,0	38,3	41,9	27,4	36,3	36,8	40,9
Японія	9,1	11,0	14,3	13	7,7	9,5	12,9	12
Індія	11,0	13,2	19,9	20	12,2	14,2	22,7	24
Китай	19,5	23,4	36,3	28	17,9	21,0	30,9	22

Джерело: Обзор Института исследования быстроразвивающихся рынков СКОЛКОВО: «Мировой финансовый кризис: его влияние и ответные действия в России и Китае» (Февраль 2009).

Наведена статистика свідчить про те, що в сучасних умовах зовнішні ринки видіграють у національному відтворювальному процесі не менш важливу роль, ніж внутрішні.

Найважливіший комунікативний елемент сучасної світової економіки — її транснаціоналізація, яка виявляється в інтенсифікації міжнародної діяльності транснаціональних корпорацій ТНК. Вони стають головними суб'єктами світогосподарських відносин, що представляють усі форми сучасного бізнесу.

Неухильно зростає вплив ТНК на світові економічні процеси, спрямовуючи їх на посилення доцентрових сил у світовому господарстві, сприяючи прискоренню інтеграційних процесів. Так, зазначені суб'єкти господарювання значною мірою прискорили процес входження країн Центральної Європи в Європейський Союз (ЄС), завдячуючи високотехнологічним прямим іноземним інвестиціям, внесеним європейськими ТНК. Ці країни змогли швидко трансформувати товарну структуру, наблизивши її до стандартів ЄС, і забезпечити розвиток сучасних експортних виробництв.

Зростання ролі і значення ТНК у прискоренні глобалізаційних процесів обумовлено їх величезним економічним потенціалом. ТНК контролюють 70–90 % ринків товарів, послуг і технологій. Загальний обсяг реалізації 200 найбільших із них перевищує 30 % світового внутрішнього продукту. Могутні ТНК шляхом диверсифікації своєї діяльності стають конгломератами. Зберігаючи монополію в певній галузі, вони стають домінуючим чинником міжнародної спеціалізації і кооперації виробництва всередині фірми, що визначає структуру та напрями світової торгівлі [2, с. 148]

Ознакою посилення економічної експансії транснаціональних корпорацій можна вважати і швидкість їх утворення, що пояснюється дією таких чинників:

- 1) домінуванням на ресурсних ринках;
- 2) можливістю урахування економічного, політичного, соціально-культурного середовища міжнародних економічних відносин з метою оптимізації процесу розміщення підприємств;
- 3) запозиченням коштів у країнах з найвигіднішими умовами кредитування для вирішення стратегічних завдань;
- 4) використанням з найбільшою вигодою податкових систем різних держав, що приймають капітал;
- 5) можливістю скорочувати витрати на наукові дослідження та проектування шляхом зосередження їх у материнській компанії;
- 6) завоюванням домінуючих позицій на ринку іноземних країн шляхом застосування низьких цін без небезпеки зниження прибутків у масштабах усієї інтеграційної групи;
- 7) забезпеченням захисту довкілля для досягнення власного комерційного успіху. Використовуючи рекламу, корпорації активно залучають споживачів, яких хвилює проблема збереження довкілля, екологічні вимоги до ресурсів та технологій, що застосовуються при виробництві продукції;
- 8) постійним удосконаленням організації виробництва і маркетингу підтримання високої репутації і бренду фірми на міжнародному рівні.

Під впливом зазначених чинників відбувається швидке зростання ТНК. Відмітимо, що у 1970 р. було зареєстровано лише 7 тис. транснаціональних корпорацій. Подальшу динаміку їх утворення відображено в табл. 3.

Таблиця 3[1]

**Динаміка зростання кількості ТНК
та їхніх дочірніх компаній протягом 1991–2008 рр.**

Рік	Кількість материнських компаній	Дочірні компанії (філіали)
1991	35 000	150 000
1995	39 000	270 000
1998	52 000	510 000
2000	63 000	630 000
2002	64 000	870 000
2005	77 175	773 019
2007	79 000	790 000
2008	82 000	810 000

Виходячи з даних табл. 3, констатуємо, що кількість материнських компаній протягом 1991–2008 рр. зросла у 2,3 разу, а кількість філіалів — у 5,4 разу.

Отже, ТНК перетворюються на основну об'єднуючу силу світового господарства, стають вагомим елементом прискорення процесу глобалізації, а окремі держави й національні компанії відсуваються в глобальній економіці на другий план. Найбільш глобалізаційними є інформаційна, електронна, хімічна, електротехнічна, нафтова, автомобільна, банківська галузі. Наведені факти та статистичні дані дозволяють, на нашу думку, зробити надзвичайно важливий висновок, що має враховуватися стосовно євроінтеграційних прагнень України.

Основою формальної інтеграції, що офіційно проголошується на державному рівні, є корпоративна інтеграція. Вона виявляється в поглибленні торговельних та інвестиційних зв'язків між суб'єктами господарювання різних країн світу і в кінцевому результаті викликає необхідність відповідного інституціонального забезпечення діяльності інтернаціональної економіки. Складається офіційна система наднаціональних регулюючих органів регіональних інтеграційних організацій. Значна кількість економістів включення постсоціалістичних країн в ЄС пов'язує насамперед з інтересами бізнесу. Тобто, рішення щодо розширення та поглиблення євроінтеграції значною мірою зумовлювались економічними інтересами приватних структур, представлених великими корпораціями світу [3, с. 18].

Функцію прискорювача глобалізаційних процесів останніми роками, на нашу думку, виконують регіональні угруповування. Хоча деякі вчені-міжнародники намагаються довести, що дві конфліктуючі тенденції — регіоналізація і глобалізація — тягнуть у різні боки загальноприйняту міжнародну торговельну політику, а кінцевий результат поки не проглядається. Інтеграційні процеси різного рівня протягом останніх двадцяти років поширилися на всі континенти і привели до утворення регіональних та субрегіональних торгово-економічних блоків, кількість яких постійно зростає. Історично першим виникає ЄС. Початком його формування вважається 18 квітня 1951 р., коли шість європейських країн: Франція, ФРН, Італія, Бельгія, Нідерланди, Люксембург підписали у Парижі угоду про створення Європейського об'єднання вугілля і сталі.

На іншому континенті у 1994 р. стала чинною угода між США, Канадою та Мексикою про Північноамериканську асоціацію вільної торгівлі (НАФТА). У межах асоціації поступово ліквідуються обмеження на шляху пересування товарів, капіталу, робочої сили. Гармонізується законодавство щодо захисту інтелектуальної власності, технічних і санітарних стандартів.

У листопаді 1989 р. створюється організація Азіатсько-Тихоокеанського економічного співтовариства (АТЕС). Планується, що до 2020 р. тут буде створена найбільша у світі зона вільної торгівлі, яка ґрунтуватиметься на економіці США, Японії, Китаю.

Останнім часом у світовій економічній літературі значна увага приділяється країнам БРІКС (Бразилія, Росія, Індія, Китай, Південно-Африканська республіка). БРІКС — це поки що лише форум, це не організація і не союз,

обтяжений економічними або юридичними зобов'язаннями. Однак спільні економічні інтереси країн, прагнення до справедливого світового економічного порядку в майбутньому можуть стати основою для політичного союзу, що ґрунтується на єдності економічних інтересів. Усі ці обставини є свідченням поширення процесів регулювання, узгодження та планування зовнішньоекономічної діяльності певних національних економік, уніфікації методів господарювання.

Відомо, що кожна сучасна країна може бути учасницею багатьох регіональних угруповань одночасно. Наприклад, багато країн, що входять до АТЕС, одночасно беруть участь у роботі інших угруповань (НАФТА, ЛАЕС, АСЕАН, БРІКС, СНД). У рамках СОТ налічується близько 200 регіональних інтеграційних угруповань типу єдиного економічного простору. В 1999 р. за ініціативою німецької та бразильської сторін для поліпшення взаємного доступу на ринки товарів та послуг створено Діловий форум МЕРКОСУР — ЄС (Mercosur European Business Forum), метою якого було проведення переговорів про зону вільної торгівлі ЄС — МЕРКОСУР. Аналогічний економічний діалог ЄС веде і з країнами АТР. На зустрічах, що відбулися, досягнуті важливі результати щодо полегшення європейсько-азіатського товарообміну та пом'якшення інвестиційних обмежень.

При укладанні регіональних угод Світова організація торгівлі (СОТ) висуває такі вимоги, яких слід обов'язково дотримуватись: угоди мають реєструватись у Женеві; при їх укладанні не повинні створюватися нові, більш високі торговельні бар'єри для третіх країн; регіональні угоди мають охоплювати всю торгівлю з метою перешкодити введенню дискримінаційних національних заходів.

Таким чином, глобалізація є суперечливою формою взаємодії регіоналізації та відтворення у планетарних масштабах. У сучасних умовах регіоналізм слід розглядати як усебічну політику розвитку, яка не протистоїть глобалізму, а є засобом просування і його прискорення. Саме на регіональному рівні слід здійснювати значну частину економічних і суспільних кроків у напрямку адаптації до глобалізму.

Отже, не слід протиставляти одне одному — регіоналізацію та глобалізацію економіки. Це взаємодоповнюючі, різномасштабні та різноякісні інтеграційні процеси. Можна стверджувати, що регіональні інтеграційні угруповання є сходинками на шляху до глобалізації економіки. Регіоналізацію треба вважати прискорювачем, генератором глобалізаційних процесів, а не перепорою на її шляху. Таким чином, незважаючи на суттєві перепони на шляху до інтеграції, наявність доцентрових і відцентрових сил, декларативність регіоналізації поступово переростатиме у реальне економічне співробітництво.

Суттєва характерна риса глобалізації — нова якість, загальність соціального життя, яке не можна обмежити рамками національно-державних утворень. Фактично йдеться про створення глобального співтовариства (мегасус-

пільства), у межах якого існують національно-державні утворення, котрі являють собою більш або менш самостійні структурні одиниці. Міжнародному співтовариству, мабуть, необхідно зміцнювати себе і домагатися демократизації глобального економічного середовища, знайти та узаконити розумні межі делегування національного суверенітету в економічній сфері міжнародним інститутам [4].

В умовах глобалізації змінюються ролі національних і міжнародних економічних відносин. Якщо у минулому домінуючими були національні економіки, які впливали на хід світового розвитку (Голландія XVIII ст., Англія XIX ст., США XX ст.), в умовах глобалізації визначальними стають всесвітні економічні відносини, коли національні суб'єкти господарського життя змушені все більше пристосовуватися до правил, установлених у межах певного економічного союзу. Скорочуються економічні функції держави, яка вже не може суттєво впливати на соціально-економічні і політичні процеси, що вийшли за національні межі. Міжнародні економічні процеси переросли з міждержавних, що регулювалися на двосторонньому або багатосторонньому рівні, на наддержавні, тобто глобальні. Отже, із наростанням економічної глобалізації повноваження регулювання економічної сфери переміщуються з державного на планетарний рівень.

Під впливом глобалізації зближуються окремі національні економіки. Ця обставина значно полегшує інтеграційні процеси і забезпечує підвищення їх ефективності, прискорює ринкову трансформацію країн із перехідною економікою. Одночасно економічна глобалізація обмежує свободу вибору методів економічної політики цих держав, спрямованих на пошук найбільш дієвих моделей перехідного періоду.

Але ця обставина не заважатиме пошуку оптимальних форм участі пострадянських держав у процесі економічної глобалізації з урахуванням їх економічних, соціальних, правових та організаційних можливостей. Реалії розвитку колишніх республік Радянського Союзу — додатковий аргумент на користь тези, згідно з якою участь країн світу в процесі економічної глобалізації має багатовекторний характер, коли не тільки окремі корпорації, а й економіка кожної країни стають транснаціональною частиною планетарної економіки.

Висновки. Аналіз тенденцій розвитку доцентрових сил, які виступають чинниками об'єднання світової економіки в єдине ціле, дозволяє констатувати, що останніми роками значно зросла відкритість національних економік. Це виявляється як у підвищенні темпів зростання зовнішньої торгівлі, так і в інтенсифікації діяльності ТНК.

У цьому контексті країнам із перехідною економікою, зокрема Україні, слід будувати стратегію включення до інтеграційних союзів на основі корпоративної моделі, яка передбачає активне взаємопроникнення українських та регіональних підприємств на ринки капіталів певних інтеграційних угруповань. Активне співробітництво на базі ТНК, тобто неформальна економічна інтеграція, в цьому разі стає підґрунтям для досягнення інтеграції політичної (формальної).

Наразі значних масштабів набуває процес багатовекторності регіоналізму. Ця тенденція свідчить про посилення економічних і політичних зв'язків не тільки всередині інтеграційних союзів, а й між ними. Таким чином, територіально збільшується простір, що підлягає економічному, політичному і правовому узгодженню та регулюванню.

Однак просування світу до єдиної планетарної економіки потребує адекватного інституційного забезпечення: надання додаткових регуляторних функцій уже існуючим наднаціональним інститутам або створення нових, здатних забезпечувати розвиток світової економіки на основах стабільності, динамізму та соціальної справедливості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дементьева А. Г. Современные условия глобализации и роль транснациональных корпораций [Электронный ресурс] / А. Г. Дементьева. — Режим доступа : <http://www.ini21.ru/?id=839>
2. Бахчеванова Н. В. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / Н. В. Бахчеванова, С. М. Макуха / за ред. Голікова А. П. — Х. : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2010. — 404 с.
3. Дайнен, Д. Дедалі міцніший союз. Курс європейської інтеграції / Д. Дайнен : пер. з англ. — К. : К.І.С., 2006. — 696 с.
4. Богомолов О. Т. Экономическая глобализация — характерная черта XXI-го века [Электронный ресурс] / О. Т. Богомолов. — Режим доступа : <http://www.imeri-eurasia.ru/doklad.php?id=86>

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ СОЕДИНИТЕЛЬНЫХ ЭЛЕМЕНТОВ ПРОЦЕССА ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Макуха С. Н.

Посвящено анализу факторов, которые выступают генераторами ускорения процесса экономической глобализации. К ним относятся: усиление открытости мировой экономики, интенсификация процессов регионализации, масштабность и многовекторность интеграционных процессов, существенное снижение регулирующей роли национальных государств и рост влияния в этой сфере наднациональных институтов. Исследованы новые тенденции влияния указанных факторов на мировое хозяйство.

Ключевые слова: экономическая глобализация, соединительные элементы процесса глобализации, открытость мировой экономики, транснациональные корпорации, регионализация, национальная экономика.

TRENDS OF THE DEVELOPMENT CONNECTING ELEMENT PROCESS ECONOMIC GLOBALIZATION

Makukha S. M.

The article is dedicated to analysis factor, which emerge the generator of the speedup of the process economic globalisation. To him author refers: reinforcement to openness of the world economy, reinforcement processes integration, scales and direction miscellaneous processes of integration, essential reduction adjusting dug the national state and growing of the influence in this sphere наднаціональних institute. They are Researched new trends of the influence specified factor on world facilities.

Keywords: economic globalisation, connecting elements of the process globalisation, openness of the world economy, transnational corporations, regionalization, national economy.

УДК 330.1(477)

СТАНОВЛЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ: ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА РОЗБІЖНОСТЕЙ У ФАКТИЧНОМУ ТА ФОРМАЛЬНОМУ СТАТУСАХ

*О. В. Овсієнко, кандидат економічних наук, доцент
Національний університет «Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого»*

Виявлено та розкрито економічну природу розбіжностей у формальному та фактичному статусах проголошеної в Україні соціальної держави. Доведено, що держава внаслідок трансформації відносин власності виступає як джерело асоціальних практик. Визначено економічні чинники, що ускладнюють становлення соціальної держави.

Ключові слова: соціальна держава, соціальна діяльність держави, легітимізація приватної власності, «приватизація» влади.

Постановка проблеми. Формально Україна проголошена соціальною державою [1, ст. 1]. Але, як кажуть китайці, «у бджоли також спина у смужечку, хоча тигром її не назвеш». За своїм фактичним статусом наша країна далека від соціальної держави. Де-юре все виглядає доволі благополучно: існує розвинена система соціального забезпечення і захисту, багато років поспіль приймаються «соціальні» бюджети (за співвідношенням соціальних і капітальних видатків), значними є правові гарантії найманої праці. Де-факто ефективність соціальної діяльності держави є вкрай низькою. Вона не рятуює